

CZU 343.4

DOI 10.5281/zenodo.7885895

Alina COPANCEAN

Valentina RUSSU,
doctorandă
PhD student

FAPTELE DE SPĂLĂRE A BANILOR ȘI DE FINANȚARE A TERORISMULUI

Ca element al criminalității internaționale, spălarea banilor și finanțarea terorismului constituie fenomene globale pentru care încă nu s-a găsit o soluție eficientă de combatere.

În acest articol științific autorii caracterizează fenomenul de spălare a banilor și cel de finanțare a terorismului prin analiza actelor internaționale și naționale, formulând măsuri relevante de prevenire a acestui flagel infracțional.

Cuvinte-cheie: spălarea banilor, terorism, violență, criminalitate organizată, finanțarea terorismului.

MONEY LAUNDERING AND TERRORIST FINANCING FACTS

As an element of international crime, money laundering and the financing of terrorism are global phenomena for which an effective solution to combat has not yet been found.

In this scientific article, the author characterizes the phenomenon of money laundering and terrorism financing, by analyzing international and national acts, formulating relevant measures to prevent this criminal scourge.

Key words: money laundering, terrorism, violence, organized crime, terrorist financing.

Introducere. Indiferent de nivelul de dezvoltare al țărilor, fenomenele de spălare a banilor și finanțare a actelor de terorism sunt activități care compromit stabilitatea socială, securitatea internă, transparența și eficiența sistemelor de funcționare a instituțiilor statale și nestatale. Dacă spălarea banilor este procesul prin care veniturile obținute din activități ilicite sunt transformate pentru a le îndepărta de originea lor ilegală, finanțarea terorismului reprezintă sprijinul financiar și material, sub orice formă, al terorismului sau al celor ce îl în-

curajează sau se implică în el [1, p. 7]. Aceste fenomene deseori depășesc granițele naționale, având origini și consecințe în mai multe țări, astfel încât combaterea eficientă a spălării banilor și finanțării terorismului, de cele mai multe ori implică cooperarea mai multor state. Deci, spălarea banilor și finanțarea terorismului constituie niște probleme globale, care stau în atenția nu doar a autorităților naționale, dar și a organizațiilor internaționale.

Metode de cercetare. La elaborarea acestui studiu au fost utilizate următoarele metode de

cercetare: metoda descriptivă, metoda comparativă, metoda analizei logice și metoda sistemică.

Conținutul de bază. În literatura de specialitate s-a accentuat că spălarea banilor și finanțarea terorismului sunt efectuate sub forma unor tranzacții și activități similare, majoritatea fiind legate de ascunderea bunurilor. Spălătorii de bani trimit bunurile ilicite prin canale legale, în scopul ascunderii provenienței infracționale, în timp ce acele persoane care finanțează terorismul transferă bunurile, care pot fi legale sau ilegale, folosind o cale prin care să ascundă sursa și scopul utilizării acestora – acela de susținere a terorismului [1, p. 7].

Având în vedere că problema spălării banilor și finanțării terorismului afectează întreaga omenire la nivel internațional, statele au convenit la crearea unor instrumente care să le ajute în activitățile de combatere a acestor fenomene. Astfel, în acest scop au fost elaborate mecanisme juridice internaționale de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, printre care cele mai importante sunt: Convenția Europeană pentru reprimarea terorismului, semnată la Strasbourg la 27 ianuarie 1977; Convenția Internațională privind Reprimarea Finanțării Terorismului adoptată la 9 decembrie 1999, la New York; Convenția privind spălarea, cercetarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor obținute din infracțiuni, adoptată la Strasbourg (1990); Convenția privind spălarea, cercetarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor obținute din infracțiuni și cu privire la finanțarea terorismului, adoptată la Varșovia, în anul 2005 etc., precum și o serie de Directive elaborate la nivelul UE.

Unele studii au arătat, că o definiție universală a fenomenului terorismului până în prezent încă nu a fost elaborată, situație, care derivă din diversitatea de atitudini a statelor față de acest fenomen, dar și din aplicarea unor duble standarde atunci, când este vorba de aprecierea acțiunilor de teroare provocate, în mod deliberat, prin acte de violență publică, însoțite de intimidare, spaimă, provocate populației în scopuri politice, ideologice, religioase etc. [2, p. 36]. Totodată, se evidențiază că doctrina dreptului internațional, acumulată la acest capitol, definește terorismul prin identificarea actelor,

care constituie infracțiuni internaționale. Diversitatea acestor acte a impus comunitatea internațională să adopte un șir de convenții în materie de prevenire și combatere a actelor de terorism. O încercare de a oferi terorismului o definiție universală, care ar cumula majoritatea formelor sale de manifestare, a fost, de exemplu, Convenția de la Geneva privind prevenirea și sancționarea terorismului (1937), potrivit căreia terorismul constituie acțiuni criminale dirijate contra unui stat și cu scopul să provoace teroare la persoane sau în public [2, p. 36].

Menționăm în continuare că potrivit art. 2 al Convenției Internaționale privind Reprimarea Finanțării Terorismului, adoptată la New York la 9 decembrie 1999, comite o infracțiune în sensul acestei convenții orice persoană care, prin orice mijloc, direct sau indirect, în mod ilicit și deliberat, furnizează sau strânge fonduri cu intenția de a le utiliza sau știind că acestea vor fi utilizate, în întregime sau în parte, în vederea comiterii: a) unei fapte care constituie infracțiune în cadrul și astfel cum este definită în unul dintre tratatele enumerate în anexa convenției; b) oricărei alte fapte de natură să determine moartea sau vătămarea corporală gravă a unui civil sau a oricărei alte persoane care nu participă direct la ostilități într-o situație de conflict armat, când, prin natura sau contextul său, această faptă are ca scop intimidarea populației sau constrângerea unui guvern ori a unei organizații internaționale să îndeplinească sau să se abțină de la îndeplinirea unui act oarecare [3].

Referindu-ne la noțiunea de spălare a banilor, evidențiem că Grupul de Acțiune Financiară Internațională - organizație internațională care stabilește standardele în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, definește acest termen ca *efectuarea operațiunilor cu mijloace bănești de proveniență criminală cu scopul de camuflare și ascundere a sursei acestora, cât și de legalizare a activelor obținute prin metode ilegale* [2, p. 36].

Descriind în continuare cadrul juridic național în domeniul prevenirii spălării banilor și combaterii finanțării terorismului, menționăm că Republica Moldova, urmărind vectorul integrării europene, s-a angajat să și ajusteze legislația națională la standardele

internaționale, astfel încât legiuitorul autohton a urmat tendințele mondiale și s-a raliat la cerințele impuse de organizațiile internaționale, astfel, actele normative naționale corespund reglementărilor internaționale. Totodată, a fost creat și cadrul instituțional cu competențe de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului.

Codul Penal prevede răspundere pentru faptele de spălare a banilor la art. 243. Potrivit textului de lege, fapta de spălare a banilor presupune următoarele modalități alternative de săvârșire:

a) convertirea sau transferul bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite, în scopul de a tăinui sau de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea infracțiunii principale, de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acțiuni;

b) tănuirea sau deghizarea naturii, originii, amplasării, dispunerii, transiterii, deplasării proprietății reale a bunurilor ori a drepturilor aferente de către o persoană care știe sau trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite;

c) dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite;

d) participarea la orice asociere, înțelegere, complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii acțiunilor prevăzute la lit.a)-c) [4].

De asemenea, la art. 279 CP RM este prevăzută răspunderea penală pentru faptele de finanțare a terorismului, adică punerea la dispoziție sau colectarea intenționată de către orice persoană, prin orice metodă, direct sau indirect, a bunurilor de orice natură dobândite prin orice mijloc, sau prestarea unor servicii financiare în scopul utilizării acestor bunuri ori servicii sau cunoscând că vor fi utilizate, în întregime sau parțial:

a) la organizarea, pregătirea ori comiterea unei infracțiuni cu caracter terorist;

b) în orice scop, de către un grup criminal organizat, o organizație criminală sau de o persoană aparte care comite ori întreprinde tentative de comitere a unei infracțiuni cu ca-

racter terorist sau care organizează, dirijează, se asociază, se înțelege în prealabil, instigă sau participă în calitate de complice la comiterea acestei infracțiuni [4].

Totodată, în scopul transpunerii prevederilor Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului a Directivei 2006/70/CE a Comisiei (text cu relevanță pentru SEE), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 141 din 5 iunie 2015, precum și al implementării cerințelor standardelor internaționale privind prevenirea și combaterea spălării banilor, finanțării terorismului și a proliferării armelor de distrugere în masă, adoptate de către Grupul de Acțiune Financiară Internațională (GAFI) în februarie 2012, Parlamentul a adoptat Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului nr. 308 din 22.12.2017. Această lege instituie măsuri de prevenire și de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, care să contribuie la asigurarea securității statului, având ca scop protejarea sistemului național financiar-bancar, financiar-nebancar și a liber-profesioniștilor, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, precum și ale statului [5].

În Republica Moldova, problematica teroristă este abordată dintr-o perspectivă axată pe prevenirea acestui fenomen, ceea ce presupune concentrarea atenției asupra alimentării activităților teroriste cu resurse umane, logistice și financiare. În consecință, instituțiile cu atribuții de prevenire și combatere a terorismului participă activ, potrivit competențelor, la activitățile de stopare a fluxurilor de finanțare a grupărilor teroriste, cooperând în vederea identificării unor operațiuni suspecte de finanțare a terorismului [1, p. 8].

În scopul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului, legea nr. 308, instituie la art. 4 entitățile raportoare, printre care:

a) băncile specificate în Legea nr.

202/2017 privind activitatea băncilor;

b) unitățile de schimb valutar (altele decât băncile);

c) societățile de registru, societățile de investiții, societățile de administrare a investițiilor, Depozitarul central unic, operatorii de piață, operatorii de sistem, asiguratorii (reasiguratorii), intermediarii în asigurări și/sau în reasigurări persoane juridice, Biroul Național al Asiguratorilor de Autovehicule, fondurile nestatale de pensii, organizațiile de creditare nebanară, asociațiile de economii și împrumut, asociațiile centrale ale asociațiilor de economii și împrumut;

d) organizatorii jocurilor de noroc;

e) agenții imobiliari;

f) persoanele fizice și juridice care practică activități cu metale prețioase și pietre prețioase etc. [5].

Aceste entități aplică măsurile de precauție privind clienții care cuprind:

a) identificarea și verificarea identității clienților în baza actelor de identitate, precum și a documentelor, datelor sau informațiilor obținute dintr-o sursă credibilă și independentă;

b) identificarea beneficiarului efectiv și adoptarea de măsuri adecvate și bazate pe risc pentru verificarea identității acestuia, astfel încât entitatea raportoare să aibă certitudinea că cunoaște cine este beneficiarul efectiv, inclusiv adoptarea unor măsuri rezonabile pentru a înțelege structura proprietății și structura de control ale clientului;

c) înțelegerea scopului și a naturii dorite a relației de afaceri și, dacă este necesar, obținerea și evaluarea informației privind acestea;

d) monitorizarea continuă a relației de afaceri, inclusiv examinarea tranzacțiilor încheiate pe toată durata relației respective, pentru a se asigura că tranzacțiile realizate sunt conforme cu informațiile deținute de entitățile raportoare referitoare la client, la profilul activității și la profilul riscului, inclusiv la sursa bunurilor, și că documentele, datele sau informațiile deținute sânt actualizate [5].

Este important să menționăm că una dintre obligațiile internaționale ale Republicii Moldova este de a efectua *evaluarea națională*

a riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului. Astfel, obiectivul principal al unei asemenea evaluări este de a identifica, analiza și recunoaște riscurile de spălare a banilor și finanțare a terorismului cu care se confruntă statul. Potrivit art. 6 al Legii nr. 308 entitățile raportoare sânt obligate să întreprindă acțiuni privind identificarea și evaluarea riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului în domeniul propriu de activitate, ținând cont de evaluarea riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la nivel național, precum și de criteriile și factorii stabiliți de organele cu funcții de supraveghere. Rezultatele evaluării în domeniul propriu de activitate a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului se aprobă și se actualizează periodic de entitatea raportoare, iar la cerere se prezintă Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor sau organelor cu funcții de supraveghere a entităților raportoare [5].

Referindu-ne la modalitățile practice de săvârșire a spălării banilor și finanțării terorismului, menționăm că există o mare varietate de tehnici prin care se practică spălarea banilor, care depinde de următoarele criterii:

– mediul de afaceri imediat: infractorii încearcă să procedeze astfel, încât alegerea lor să reflecte profilul unei afaceri normale în zona operată;

– dimensiunea sumelor: sumele mici alternează periodic cu cele mari;

– factorul timp: se reflectă în viteza de reciclare a banilor;

– încrederea acordată instituțiilor și persoanelor complice;

– dispunerea planificată pe termen lung a fondurilor: banii pot fi introduși în diverse procese de consum imediat pentru economii, în forme vizibile sau invizibile, ori pentru reinvestire. [6, p. 282-283].

Cele mai simple forme de spălare a banilor au loc chiar pe teritoriul statului în care s-a comis infracțiunea ce a generat banii, ele fiind denumite ca operații de spălare a banilor. Dintre metodele de spălare a banilor prin operații interne le vom evidenția pe următoarele:

– achizițiile de bunuri de mare valoare sau de lux: automobile, avioane, bărci, bunuri

imobiliare;

– prin intermediul cazinourilor, cumpărându-se fise pentru o anumită sumă care nu este folosită în totalitate sau chiar deloc și care apoi se schimbă în bani lichizi, cerând chitanța pentru suma respectivă;

– vânzarea de bilete de loterie sau pariuri cu premii. Infractorul se folosește de scutirea de impozite a premiilor pentru a spăla banii. El achiziționează un bilet câștigător la jocurile de loterie, pariuri sau alte jocuri oficiale prin plata unei supraprime. Această metodă de spălare a banilor este utilizată în Spania, Franța și în special în Statele Unite ale Americii [6, p. 283].

Astfel, există diverse probleme naționale ce țin de fluxurile de bani iliciți care pot amenința integritatea, stabilitatea, reputația sectorului financiar, precum și dezvoltarea economiei naționale, iar finanțarea terorismului poate submina temeliile societății noastre. Terorismul poate fi finanțat atât din veniturile provenite din activități ilicite, cât și din mijloace obținute în urma desfășurării unor activități legale (de obicei, prin organizații de caritate), ceea ce face dificilă depistarea fondurilor destinate organizațiilor teroriste internaționale. Deci, lupta împotriva spălării banilor și finanțării terorismului solicită conjugarea tuturor eforturilor la nivel național și internațional, fiind și o parte integrantă a eforturilor de reducere a riscurilor în sectorul financiar [7].

Un mecanism important de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului îl constituie instituirea sancțiunilor pentru încălcarea prevederilor legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Astfel, conform art. 34 al Legii nr. 75/2020, încălcarea, prin acțiune sau inacțiune, a prevederilor legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului se sancționează cu:

a) declarație publică în mass-media, în care se identifică persoana fizică sau juridică și natura încălcării;

b) prescripție, prin care se aplică persoanei fizice sau juridice încetarea comportamentului respectiv și abținerea de la repetarea acestuia;

c) suspendare a activității, suspendare sau retragere a autorizației și licenței de activitate, în cazul în care activitatea entității raportoare constituie obiectul autorizării sau licențierii. Suspendarea activității, autorizației sau a licenței de activitate se aplică pe un termen de la 3 luni până la un an;

d) interdicție temporară de a exercita funcții de conducere în entitățile raportoare de către orice persoană cu funcție de conducere de rang superior, persoană cu funcție de răspundere sau de către orice alte persoane fizice, declarate responsabile de încălcare, pe un termen de la 3 luni până la un an;

e) amendă în mărime de până la echivalentul în lei al sumei de 5 000 000 de euro [8].

Sunt subiecți supuși sancțiunii conform articolului 35 al Legii nr. 75/2020:

a) entitatea raportoare;

b) persoana cu funcție de conducere de rang superior;

c) persoana cu funcție de răspundere;

d) angajatul entității raportoare [8].

Concluzii. O importanță deosebită în prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului îl are poziția fiecărui stat față de acest fenomen, precum și eforturile întreprinse de comunitatea internațională în vederea soluționării acestei probleme. Bineînțeles, eforturile de contracarare trebuie îndreptate spre identificarea cauzelor apariției acestui fenomen, dar și a identifica oportun riscurile de spălare a banilor și finanțare a terorismului.

Lupta împotriva spălării banilor și finanțării terorismului necesită conjugarea tuturor eforturilor la nivel național și internațional. Astfel, comunitatea internațională, fiind îngrijorată de amploarea și impactul fenomenelor de spălare a banilor și finanțare a terorismului, se află permanent în proces de perfecționare a cadrului legal, în vederea prevenirii și combaterii acestor amenințări. Totodată, lupta împotriva acestui fenomen este o parte integrantă a eforturilor de reducere a riscurilor în sectorul financiar.

Având în vedere necesitatea de integrare rapidă a Republicii Moldova în sistemul financiar internațional devine absolut necesar întreprinderea unor acțiuni adecvate din partea autorităților competente în prevenirea și

combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Implementarea eficientă a măsurilor de prevenire și combatere a acestor fenomene

atenuează efectele negative ale activității economice criminale și promovează integritatea și stabilitatea pieței financiare.

BIBLIOGRAFIE

BIBLIOGRAPHY

1. Manual metodic pentru aplicarea măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului de către alți participanți profesioniști, Chișinău, 2018, disponibil http://spsb.gov.md/storage/legislation/National/RO_Manual_DNFBP_1.pdf. accesat la 10.01.2023
2. Cușnir V. Sancționarea finanțării terorismului: cadrul juridic internațional și național. În: Mediul strategic de securitate: tendințe și provocări, Chișinău, 18 mai 2017, p. 35- 53.
3. Convenția Internațională privind Repri-marea Finanțării Terorismului, adoptată la New York la 9 decembrie 1999, Ratificată prin Legea nr. 1241-XV din 18.07.2002
4. Codul Penal al Republicii Moldova, Legea nr. 985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 128-129 din 2002.
5. Legea cu privire la combaterea spălării banilor și finanțării terorismului Nr. 308 din 22.12.2017. În: Monitorul Oficial Nr. 58-66, 23.02.2018, în vigoare din 23.02.2018.
6. Stamatini Șt., David M. Spălarea banilor – un proces aflat în derulare. În: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Prevenirea și combaterea crimelor transnaționale: probleme teoretice și practice”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Fondul Hanna Seidel (Germania), Chișinău, 2005.
7. Hotărârea Nr.239 din 16.12.2020 pentru aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020–2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020-2025. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 33-41, art. 18.
8. Legea Nr.75 din 21.05.2020 Privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 142-146 art. 260.

DESPRE AUTORI

Alina COPANCEAN,

*studentă, anul IV,
grupa academică DFT 194, Facultatea DAOSP
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: anghelinanghel1@gmail.com*

Valentina RUSSU,

*doctorandă,
asistent universitar,
Catedra „Drept penal și criminologie”,
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: valya.cociorva@mail.ru
ORCID ID: 0000-0002-1809-9745*